

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः
आचार्य-प्रथमसत्रार्द्धम् – साहित्यम्

पत्रसङ्केतः	पाठ्यक्रमविवरणम्	क्रेडिट	यूनिट	होरा
DSCC 16	आधारग्रन्थः- ध्वन्यालोकः (प्रथमोद्योतः)			
	<ul style="list-style-type: none"> ● ध्वनेः स्वरूपम् ● ध्वनेः प्रस्तावना, अभाववादिमतसमीक्षा च ● ध्वनेः कव्यात्मत्वप्रतिज्ञा ● ध्वन्यभाववादिनां प्रथमविकल्पसमीक्षा ● ध्वन्यभाववादिनां द्वितीयविकल्पसमीक्षा ● ध्वन्यभाववादिनां तृतीयविकल्पसमीक्षा 	1	1	16-20
	<ul style="list-style-type: none"> ● प्रतीयमानार्थपरिचयः ● सहृदयश्लाघ्यस्यार्थस्य द्विरूपता ● सहृदयश्लाघ्यस्य वाच्यस्यालङ्काररूपता ● तदितरस्य प्रतीयमानरूपता, प्रतीयमानार्थस्वरूपम् ● वाच्यात्प्रतीयमानस्य भेदप्रतिपादनं सोदाहरणम् ● रसस्य प्रतीयमानमात्रत्वसिद्धिः ● प्राधान्येनरसस्य काव्यात्मत्वम् 	1	1	16-20

	<ul style="list-style-type: none"> ● ध्वनिलक्षणम् ● प्रतीयमानार्थनिबन्धनाल्लोकोत्तरप्रतिभाभिव्यक्तिर्महाकवीनाम् ● प्रतीयमानार्थसद्भावसाधनं प्रमाणम् ● ध्वनौवाच्यव्यङ्ग्ययोः व्यङ्ग्यस्यैवप्राधान्यम् ● व्यङ्ग्यप्राप्तौवाच्यस्य साधनता ● ध्वनिलक्षणकरिकाव्याख्यानम् ● समासोक्त्यादिषु वाच्यालङ्कारेषु ध्वनेरन्तर्भावस्याशक्यता ● अविवक्षितवाच्यध्वनिः सोदाहरणः ● विवक्षितान्यपरवाच्यध्वनिः सोदाहरणः 	1	1	16-20
	<ul style="list-style-type: none"> ● भाक्तानिर्वचनीयवादिमतसमीक्षा ● भाक्तवादिमतसमीक्षा ● व्यङ्ग्यकृतसौष्टवाभावस्थलेउपचरितवृत्त्याशब्दप्रयोगःध्वनेरविषयः ● व्यञ्जकशब्दएवध्वनेर्विषयः ● लावण्यादिपदेषुध्वनेरविषयता ● प्रयोजनवत्यालक्षणयाप्रयुक्तस्यशब्दस्यव्यञ्जकता ● गुणवृत्तितःध्वनेर्भिन्नता ● गुणवृत्तेःकञ्चिद्ध्वनिभेदंप्रत्युपलक्षणता ● अनिर्वचनीयवादिमतसमीक्षा 	1	1	16-20

आधारग्रन्थः-				
DSCC 17	● ध्वनिभेदाः	1	1	16-20
	● लक्षणामूलो ध्वनिः(अविवक्षितवाच्यध्वनिः) ● अर्थान्तरसङ्क्रमितवाच्यध्वनिः सोदाहरणः ● अत्यन्ततिरस्कृतवाच्यध्वनिः सोदाहरणः			

	<ul style="list-style-type: none"> ● अभिधामूलध्वनिः (विवक्षितान्यपरवाच्यध्वनिः) असंलक्ष्यक्रमव्यङ्ग्यध्वनिः ● असंलक्ष्यक्रमव्यङ्ग्यध्वनिः संलक्ष्यक्रमव्यङ्ग्यध्वनिश्च ● असंलक्ष्यक्रमव्यङ्ग्यस्य रसादिध्वनेरष्टमूर्तित्वम् ● अलङ्काराणां रसादिपरत्वे रसध्वनिरूपता ● रसाद्यलङ्कारस्य विषयः ● गुणालङ्कारलक्षणम् ● माधुर्यगुणस्याधारः ● माधुर्यस्योत्तरोत्तराधिक्यविषयः ● ओजोगुणस्याधारः ● माधुर्यस्योत्तरोत्तराधिक्यविषयः ● प्रसादगुणस्य स्वरूपम् ● श्रुतिदुष्टादीनामनित्यदोषत्वम् ● असंलक्ष्यक्रमव्यङ्ग्यध्वनेरङ्गानामानन्त्यम् ● शृङ्गारेऽनुप्रासालङ्कारस्य व्यञ्जकत्वाभावः ● विप्रलम्भशृङ्गारे यमकादीनां परिहार्यत्वम् ● ध्वनौ रसाक्षिप्ततयाऽलङ्कारनिबन्धनम् ● रूपकादीनामर्थालङ्काराणांशृङ्गारव्यञ्जकत्वोपपादनम् ● रसध्वनौरूपकादेः विनिवेशनेसमीक्षा 	1	1	16-20
--	---	---	---	-------

	<ul style="list-style-type: none"> ● अभिधामूलध्वनिः (विवक्षितान्यपरवाच्यध्वनिः) संलक्ष्यक्रमव्यङ्ग्यध्वनिः ● संलक्ष्यक्रमव्यङ्ग्यध्वनिभेदाः ● शब्दशक्त्युद्भवध्वनिः ● अर्थशक्त्युद्भवध्वनिः ● उभयशक्त्युद्भवध्वनिः 	1	1	16-20
	<ul style="list-style-type: none"> ● अलङ्काराणां तत्परत्वाऽतत्परत्वविचारः ● अलङ्कारान्तरप्रतीतौ तत्परत्वाभावेध्वनिव्यपदेशाभावः ● तदपवादत्वेन उपमादिध्वनिनिरूपणम् ● अलङ्कारध्वनेः प्रयोजनवत्ता ● वस्तुमात्रेणालङ्कारव्यङ्ग्यतायां ध्वन्यङ्गता ● अलङ्कारव्यङ्ग्यतायां ध्वन्यङ्गता ● प्रतीयमानस्यास्फुटत्वे ध्वन्यभावः ● विवक्षितवाच्यस्याऽऽभासविवेकः ● अविवक्षितवाच्यस्याऽऽभासविवेकः ● ध्वनेराभासविवेकः 	1	1	16-20
DSCC 18	<p style="text-align: center;">आधारग्रन्थः- काव्यप्रकाशः १ - ६ (व्यञ्जनास्थापनाप्रकरणवर्जितः)</p>			

	<ul style="list-style-type: none">● काव्यस्वरूपभेदनिरूपणम् (काव्यप्रकाशानुसारि)	1	1	16-20
	<ul style="list-style-type: none">● काव्यस्वरूपविचारः● मङ्गलाचरणम्● काव्यप्रयोजनम्● काव्यहेतुः● काव्यलक्षणम्● काव्यस्य भेदत्रयम्			

	<ul style="list-style-type: none"> ● शब्दार्थस्वरूपविवेचनम् 	1	1	16-20
	<ul style="list-style-type: none"> ● शब्दभेदाः ● अभिहितान्वयवादः ● अन्विताभिधानवादः ● सर्वेषांशब्दानां प्रायशोव्यञ्जकत्वम् ● वाचकादीनां स्वरूपम् ● अभिधानिरूपणम् ● लक्षणानिरूपणम् ● व्यञ्जनानिरूपणम् ● शाब्दीव्यञ्जना ● शब्दस्य व्यञ्जकत्वेऽर्थस्य सहाकारिता ● अर्थस्यव्यञ्जकत्वेहेतूनां परिगणनम् ● अर्थस्यव्यञ्जकत्वेहेतूनां सोदाहरणनिरूपणम् ● आदिपदेनग्राह्याअर्थस्य व्यञ्जकत्वेहेतवः ● अर्थस्यव्यञ्जकत्वेशब्दस्य सहाकारिता 			

	<ul style="list-style-type: none"> ● काव्यभेदाः- (ध्वनिरूपाः) ● लक्षणामूलोऽविवक्षितवाच्यध्वनिः <ul style="list-style-type: none"> ○ अर्थान्तरसङ्क्रमितवाच्यध्वनिः सोदाहरणः ○ अत्यन्ततिरस्कृतवाच्यध्वनिः सोदाहरणः ● अभिधामूलो विवक्षितान्यपरवाच्यध्वनिः <ul style="list-style-type: none"> ○ असंलक्ष्यक्रमव्यङ्ग्यध्वनिः (रसादिध्वनिः) ○ संलक्ष्यक्रमव्यङ्ग्यध्वनिः ○ रसस्वरूपनिरूपणम् ○ रससूत्रव्यख्यानं (मतचतुष्टयोपेतम्) ○ रसस्य लोकोत्तरत्वम् ○ रसभेदाः सोदाहरणाः ○ स्थायिभावनिरूपणम् ○ सञ्चारिभावनिरूपणम् ○ भावध्वनिस्वरूपम् ○ रसाभास-भावाभासध्वनिनिरूपणं सोदाहरणम् ○ भावशान्त्यादिनिरूपणम् ○ संलक्ष्यक्रमव्यङ्ग्यध्वनिनिरूपणम् ○ शब्दशक्त्युद्भवार्थशक्त्युद्भवोभयशक्त्युद्भवध्वनिनिरूपणम् ○ पदैकदेशादीनां व्यञ्जकत्वम् ○ काव्यभेदपरिगणना 	1	1	16-20
--	--	---	---	-------

	<ul style="list-style-type: none"> ● काव्यभेदाः- (गुणीभूतव्यङ्ग्य-चित्रकाव्यात्मकाः) ● गुणीभूतव्यङ्ग्यस्वरूपम् ● गुणीभूतव्यङ्ग्यस्याष्टौभेदाः सोदाहरणाः ● चित्रकाव्यस्यभेदद्वयम् ● शब्दार्थयोः गुणप्राधान्याधारेणतद्व्यपदेशकथनं सोदाहरणम् 	1	1	16-20
	आधारग्रन्थः-			
	नाट्यशास्त्रम् (प्रथमद्वितीयाध्याययोः चितांशाः, षष्ठाध्यायश्च सम्पूर्णः)			
DSCC 19	<ul style="list-style-type: none"> ● नाट्यशास्त्रम् ● नाट्यशास्त्रपरिचयः ● नाट्यशास्त्रस्य स्वरूपं प्रतिपाद्यं च। ● नाट्यशास्त्रकर्तुः परिचयः ● नाट्यवेदस्योत्पत्तिः ● नाट्यवेदस्य प्रयोजनम् ● प्रेक्षागृहपरिचयः 	1	1	16-20

	<ul style="list-style-type: none"> ● रसस्वरूपम् 	1	1	16-20
	<ul style="list-style-type: none"> ● मुनीनां भरतं प्रति रसविषये पञ्च प्रश्नाः तदुत्तराणि च ● भरतस्य रसभावादिसङ्ग्रहप्र-तिपादनमुत्तरम् ● सङ्ग्रहकारिकानिरुक्तादीनां व्याख्यानम् ● अष्टौ रसाः ● स्थायिभावाः ● सञ्चारिभावाः ● सात्त्विकभावाः 			

	<ul style="list-style-type: none"> ● अभिनयादिनिरूपणम् ● चतुर्विधा अभिनयाः ● विविधो धर्मी ● चतुर्विधा वृत्तयः ● चतुर्विधाः प्रवृत्तयः ● द्विविधा सिद्धिः ● द्विविधौ स्वरौ ● चतुर्विधमातोद्यम् ● पञ्चविधं गानम् ● विविधा रङ्गाः ● नाट्यरसव्याख्यानम् ● रसानां भावानाञ्च परस्परं सम्बन्धः 	1	1	16-20
--	--	---	---	-------

	<ul style="list-style-type: none"> ● रसविशेषवर्णनम् ● चतुर्भ्यः रसेभ्योऽन्येषां रसानामुत्पत्तिः ● रसानां वर्णाः ● रसानां दैवतानि ● शृङ्गारः, हास्यः, करुणः, रौद्रः वीरः, भयानकः, बीभत्सः, अब्द्रुतः च। ● शृङ्गारस्य त्रैविध्यम् ● करुणस्य त्रैविध्यम् ● वीरस्य त्रैविध्यम् ● भयानकस्य त्रैविध्यम् ● बीभत्सस्य त्रैविध्यम् ● अब्द्रुतस्य त्रैविध्यम् 	1	1	16-20
--	--	---	---	-------